

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta
Katedra trestního práva

Kristýna Tkadlecová

Zkrácené přípravné řízení

Summary pre-trial proceeding

Diplomová práce

Olomouc 2011

Já, níže podepsaná Kristýna Tkadlecová, autorka diplomové práce na téma Zkrácené přípravné řízení, která je literárním dílem ve smyslu zákona číslo 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona číslo 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 511/8, Olomouc 771 47

ke zpracování osobních údajů v rozsahu jména a příjmení, a to včetně zařazení do katalogu, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona číslo 121/2000 Sb.. Prohlašuji, že mé osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma Zkrácené přípravné řízení jsem vypracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem ke zpracování použila, byly řádně citovány v poznámkách pod čarou a dále jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Kristýna Tkadlecová

Touto cestou bych chtěla poděkovat Doc. JUDr. Alexandru Nettovi, CSc., vedoucímu mé diplomové práce, za ochotné vedení, cenné připomínky a rady po celou dobu psaní této práce a dále Okresnímu státnímu zastupitelství ve Vsetíně za odbornou konzultaci a poskytnuté materiály.

OBSAH

1	ÚVOD	5
2	POJEM ZKRÁCENÉ PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ	6
2.1	Charakteristika zkráceného přípravného řízení	6
2.2	Podmínky konání zkráceného přípravného řízení	7
2.3	Lhůta ke skončení konání zkráceného přípravného řízení	8
2.4	Orgány činné ve zkráceném přípravném řízení	10
2.5	Postavení státního zástupce ve zkráceném přípravném řízení	11
3	ZAHÁJENÍ ZKRÁCENÉHO PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ	14
3.1	Sdělení podezření	14
4	ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU VE ZKRÁCENÉM PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	16
4.1	Neodkladné a neopakovatelné úkony	16
4.2	Výslechy osob	18
5	OSOBA PODEZŘELÉHO	19
5.1	Postavení podezřelého	19
5.2	Výslech podezřelého	19
5.3	Možnosti zadržení osoby podezřelého	21
5.4	Účast obhájce	23
6	VYŘÍZENÍ VĚCI VE ZKRÁCENÉM PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	24
6.1	Vyřízení věci policejním orgánem	24
6.2	Vyřízení věci státním zástupcem	25
7	VZTAH ZKRÁCENÉHO PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ K ZÁKLADNÍM ZÁSADÁM TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	32
7.1	Zásada obžalovací	32

7.2	Zásada zajištění práva na obhajobu	32
7.3	Zásada rychlosti řízení	33
8	KOMPARACE SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU	35
9	ZKRÁCENÉ PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ V PRAXI.....	38
10	ZÁVĚR.....	40
11	POUŽITÁ LITERATURA	41

1 Úvod

Při výběru tématu své závěrečné práce jsem vycházela zejména z vlastních zkušeností. Při stáži u okresního státního zastupitelství mi bylo umožněno nepřímo se s institutem zkráceného přípravného řízení setkat. Ve své diplomové práci bych proto chtěla využít některé poznatky, se kterými jsem měla možnost se setkat přímo v praxi.

Zkrácené přípravné řízení jako jeden z typů přípravného řízení, byl do naší právní úpravy zaveden novelou, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 265/2001 Sb. Je to institut, který je v praxi uplatňován velmi často orgány činnými v trestním řízení, pokud jeho využití nebrání zákonné podmínky.

V souladu se zadáním diplomové práce vymezím na začátku své práce samotný pojem zkráceného přípravného řízení, poté se budu zabývat podrobně zákonnými podmínkami pro uplatnění zkráceného přípravného řízení a také lhůtou, jejíž zákonné znění stihlo být už novelizováno. Jsem si jistá, že se u institutu zkráceného přípravného řízení v teorii i v praxi objevila řada odlišných názorů, které bych ráda ve své práci rozebrala a porovнала.

V další části své práce se budu zabývat i otázkou základních zásad trestního řízení. Zda právě neformálnost a rychlost jako charakteristické znaky zkráceného přípravného řízení nejsou v rozporu se základními ideami celého trestního řízení.

Zároveň provedu i komparaci naší právní úpravy zkráceného přípravného řízení se slovenskou právní úpravou.

V závěru práce se po diskuzi se státními zástupci Okresního státního zastupitelství ve Vsetíně budu zabývat úvahami de lege ferenda a zároveň bych chtěla porovnat statistické údaje o použití zkráceného přípravného řízení v českém trestním právu procesním.

2 Pojem zkrácené přípravné řízení

2.1 Charakteristika zkráceného přípravného řízení

Zkrácené přípravné řízení bylo do trestního řádu zavedeno novelou, která byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb., jehož účinnost nastala 1. ledna 2002. Novela s sebou přináší celkem tři formy přípravného řízení a nahrazuje tak doposud velmi silný typ přípravného řízení ve vztahu k řízení před soudem. Můžeme tedy mluvit o diferenciovaném přípravném řízení. Zmíněnými formami přípravného řízení jsou tzv. standardní přípravné řízení upravené v ustanovení § 160 a násl. tr. řádu, dále rozšířené přípravné řízení v ustanovení § 168 a násl. tr. řádu a konečně již zmiňované zkrácené přípravné řízení, které je upraveno v trestním řádu v samostatném oddílu hlavy desáté. Jedná se o oddíl sedmý, vymezený ustanoveními § 179a – 179h tr. řádu. Trestní řád zná pouze pojem „zkrácené přípravné řízení“.

Jednotlivé formy předsoudního stádia řízení se navzájem liší podmínkami pro jejich konání. Mezi základní rozlišující kritéria patří závažnost činu, kterou vyjadřuje sazba trestu odnětí svobody ve zvláštní části trestního zákoníku, nelze ovšem přehlížet k ustanovení § 39 tr. zákoníku, pomocí kterého soudce stanoví konkrétní výměru trestu odnětí svobody. Druhým kritériem, které je třeba zohlednit, je skutková náročnost činu a složitost dokazování, neboť ne každý závažný čin je skutkově náročný a složitý, co se týká dokazování. Toto kritérium se však uplatní pouze při rozlišování mezi standardním přípravným řízením a zkráceným přípravným řízením. Tzv. rozšířené přípravné řízení je stanoveno věcnou působností krajského soudu podle ustanovení § 17 tr. řádu.

Orgány konající přípravné řízení jsou tak ve výběru konkrétní formy předsoudního stádia řízení omezeny zákonnými podmínkami. Pokud jsou naplněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení, pak by se měla konat právě tato forma přípravného řízení.

Pojetí zkráceného přípravného řízení vyplývá z ustanovení § 179b tr. řádu. Orgány, provádějící zkrácené přípravné řízení, postupují podle hlavy deváté, která upravuje postup před zahájením trestního stíhání, procesní úkony v rámci hlavy čtvrté trestního řádu provádí pouze jako neodkladné nebo neopakovatelné úkony.

Smyslem a cílem zkráceného přípravného řízení je rychle a neformálně objasnit méně závažné trestné činy, které nejsou skutkově náročné, a v co nejkratší době postavit osobu podezřelého před soud. Vyšetřování se nekoná, policejní orgány pouze vyhledávají možné důkazy, samotné dokazování probíhá až v řízení před soudem. Na toto neformální řízení

navazuje zjednodušené řízení před soudem konané samosoudcem a trestní stíhání se zahajuje okamžikem, kdy byl soudu doručen návrh na potrestání vypracovaný státním zástupcem.

2.2 Podmínky konání zkráceného přípravného řízení

Zákonné podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení se obecně rozdělují do dvou kategorií, a sice v tzv. pozitivní podmínky a negativní podmínky.

Pozitivní podmínky vyjadřují předpoklady právě pro konání zkráceného přípravného řízení. V ustanovení § 179a odst. 1 tr. řádu je uvedeno: „*Zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta [...]*“ V této části citace zákona jsou hned dvě kritéria, jež musí být splněna kumulativně. Jedná se o věcnou příslušnost okresního soudu, která je dána ustanovením § 16 tr. řádu, druhým kritériem je maximální tříletá sazba trestu odnětí svobody stanovená ve zvláštní části trestního zákoníku. Ustanovení § 17 odst. 1 tr. řádu zakládá působnost krajského soudu u vyjmenovaných trestných činů pod písmeny a), b), c) a d), i když v daných skutkových podstatách nepřevyšuje horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody tři roky. U těchto taxativně vyjmenovaných trestných činů v ustanovení § 17 odst. 1 písm. a), b), c) a d) tr. řádu je tak nemožné konat zkrácené přípravné řízení, i kdyby zde byla splněna podmínka maximální tříleté hranice trestu odnětí svobody. Dochází k tomu proto, že je zde dána věcná příslušnost krajského soudu, což vylučuje právě druhé kumulativně dané kritérium, kterým je věcná příslušnost okresního soudu.

Druhou podmínkou je již výše zmíněná složitost dokazování, jež je u zkráceného přípravného řízení vyjádřena opět dvěma okolnostmi, které jsou v zákonném ustanovení § 179a odst. 1 písm. a), b) tr. řádu vyjádřeny alternativně. První z možných podmínek konání zkráceného přípravného řízení je, že „*podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté.*“ Tuto podmínku může policejní orgán jednoznačně prokázat a pokud je dána věcná příslušnost okresního soudu a na daný čin stanoví trestní zákoník trest odnětí svobody v maximální délce tří let, pak nic nebrání konání zkráceného přípravného řízení. „Přistižena při činu“ pak bude nejčastěji osoba přistižená při krádeži v obchodě, při rvačce v hospodě, při krádeži auta, ničení cizího majetku a podobně. Přistižením při činu se myslí zadržení ve smyslu ustanovení § 76 odst. 2 tr. řádu, který stanoví že, „*osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoliv, pokud je to*

nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů [...]“ Bude to tedy nejčastěji policejní orgán nebo sama poškozená osoba. Výrazem, že podezřelá osoba byla přistižena bezprostředně poté, se rozumí časová souvislost se spáchaným trestným činem, zákon ale nikde neuvádí, jaký je nejzazší časový okamžik. JUDr. Špundová ve svém článku upozorňuje na nepříliš logické slovní spojení „přistižen bezprostředně poté“, kdy měl zákonodárce raději zvolit slovo „zadržen“.¹ Přistižením bezprostředně po spáchání trestného činu bude dostižení osoby podezřelé po jejím pronásledování z místa činu nebo například na základě videozáznamu kamerového systému umístěného v prodejně, kde došlo ke krádeži, případně vysledováním podezřelého prostřednictvím psů.

Pokud by byl podezřelý zadržen, je vyloučeno jeho vzetí do vazby, neboť do vazby může být vzata pouze osoba obviněná, tj. osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání dle ustanovení § 160 tr. řádu. Ustanovení § 179f odst. 1 písm. a) tr. řádu stanoví: „*Zkrácené přípravné řízení nelze konat nebo v něm pokračovat, jestliže je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu.*“ Při zadržení se rozlišují dva případy. Zadržený podezřelý může být po výsledku propuštěn ze zadržení, druhou možností je, že nebude propuštěn ze zadržení, ale nejpozději ve lhůtě 48 hodin bude spolu s návrhem na potrestání předán soudu. V takovém případě je nutné poskytnout podezřelému lhůtu ke zvolení si obhájce. Pokud si ho ve stanovené lhůtě, zpravidla trávající jen pár hodin, nezvolí, bude mu obhájce ustanoven, a to na dobu, po kterou trvají důvody zadržení. Tento postup je ustanoven v § 179b odst. 2 věta druhá tr. řádu a jedná se o projev zásady zajištění práva na obhajobu jako jedné ze zásad trestního řízení. V hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení, které navazuje po podání návrhu na potrestání, je povinnost mít obhájce, pokud se jedná o zadrženého obviněného. Jde o jeden z důvodů nutné obhajoby dle ustanovení § 36 odst. 4 tr. řádu.

Druhá alternativně daná podmínka vyjádřená v ustanovení § 179a odst. 1 písm. a) tr. řádu říká, že „*v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 postavit před soud.*“ Lhůta je zákonem stanovena na dva týdny a policejní orgán při rozhodování, zda je splněno toto kritérium, nesmí zohlednit situaci, že by tato lhůta mohla být případně státním zástupcem o deset dní prodloužena, jak mu to umožňuje ustanovení § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu. Většinou se jedná o skutkově jednoduché případy, při nichž není potřebné provádět složité

¹ ŠPUNDOVÁ, Jitka. Diferenciace přípravného řízení pohledem právní úpravy podmínek konání zkráceného přípravného řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 1, s. 18.

dokazování. Ne ve všech případech, které jsou po skutkové stránce jednoduché, ovšem lze dvoutýdenní, popřípadě prodlouženou lhůtu dodržet. Jeden z mnoha příkladů z praxe uvádí i JUDr. Svatoš ve svém článku, kdy policista obvodního oddělení, který přijal od občana trestní oznámení o vloupání do motorového vozidla a odcizení autorádia, obdrží nejdříve po měsíci vyhodnocení daktyloskopických stop, z něhož vyplývá, že se daktyloskopické stopy zajištěné na palubní desce vozidla shodují s daktyloskopickými stopami osoby X.Y., které tuto osobu usvědčují.²

Objevilo se hned několik otázek: např. zda je konání zkráceného přípravného řízení obligatorní, nebo nikoliv. Dále se nabízí otázka, zda je policejní orgán při splnění zákonných podmínek v ustanovení § 179a tr. řádu a zároveň při absenci negativních podmínek uvedených v ustanovení § 179f odst. 1 tr. řádu, povinen provést tuto formu přípravného řízení, či záleží na jeho uvážení. Zákonný pojem „lze očekávat“ ve druhé alternativně dané podmínce dává policejnímu orgánu možnost volného uvážení, pokud jsou skutečně naplněny předpoklady, aby byl podezřelý postaven do dvou týdnů před soud. Je tak na zvážení policejního orgánu, jestli bude konat zkrácené přípravné řízení, nebo bude postupovat podle ustanovení § 160 tr. řádu. V případech, kdy byl podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně poté, lze očekávat, že půjde o případy skutkově jednoduché a bude dodržena zákonná lhůta pro konání zkráceného přípravného řízení. Zároveň půjde o skutek, kde je dána příslušnost okresního soudu a trestní zákoník nestanoví na tento skutek vyšší trest odnětí svobody než tři roky. Za takových okolností by měl policejní orgán konat zkrácené přípravné řízení. To ostatně vyplývá i z vůle zákonodárce, majícího zájem na tom, aby se konalo zkrácené přípravné řízení při splnění zákonných podmínek uvedených v § 179a odst. 1 písm. a) tr. řádu. Ustanovení § 179a odst. 1 tr. řádu uvádí: „*Zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech [...]*“

Překážky konání zkráceného přípravného řízení neboli tzv. negativní podmínky jsou v trestním řádu vyjádřeny v ustanovení § 179f. Jednou z nich je, že „*je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu.*“ Je tomu tak proto, neboť do vazby lze vzít za podmínek ustanovení § 67 tr. řádu pouze osobu obviněnou, to znamená osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání podle ustanovení § 160 tr. řádu. Druhá překážka vyjádřená v ustanovení § 179f odst. 1 písm. b) tr. řádu stanoví: „*jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech, a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.*“ V tomto případě se

² SVATOŠ, Roman. Zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 3, s. 21.

pak bude konat vyšetřování i u trestného činu, u kterého by jinak byly splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení. Samozřejmě se nabízejí i další překážky, o nichž zákon nehovoří. Nebude tak možné konat zkrácené přípravné řízení, pokud se v průběhu ukáže, že skutek, o němž je konáno zkrácené přípravné řízení, je nutné právně kvalifikovat jinak, tedy nebudou nadále splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení.

2.3 Lhůta ke skončení konání zkráceného přípravného řízení

Ustanovení § 179b odst. 4 tr. řádu, které stanoví lhůtu dvou týdnů, během níž musí být zkrácené přípravné řízení skončeno, stihlo být od zavedení institutu zkráceného přípravného řízení v roce 2002 už novelizováno. Přesněji došlo k vymezení okamžiku, od kterého začíná dvoutýdenní lhůta pro skončení zkráceného přípravného řízení běžet. V této kapitole se budu nejprve zabývat úpravou původní, později uvedu současné znění tohoto ustanovení.

Původní znění ustanovení § 179b odst. 4 tr. řádu bylo následující: *„Zkrácené přípravné řízení musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání.“* Nejvyšší státní zastupitelství řešilo ve svém výkladovém stanovisku otázku, jestli je možné konat zkrácené přípravné řízení i ve věcech, v nichž dojde ke zjištění pachatele až po uplynutí delší doby: *„Zkrácené přípravné řízení je možné zásadně konat jen tehdy, byl-li pachatel trestného činu zjištěn vzápětí po spáchání trestného činu a pokud zkrácené přípravné řízení lze ukončit podáním návrhu na potrestání (popřípadě některým z dalších zákonem předpokládaných způsobů podle § 159a nebo § 179c odst. 2 trestního řádu, nebude-li uplatněn postup podle § 179e věty za středníkem nebo § 179f odstavec 2 písm. b) či c) trestního řádu) ve lhůtě nejpozději dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán v této věci obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání; tuto lhůtu lze za podmínek § 179f odstavec 2 písm. a) trestního řádu prodloužit nejvýše o deset dnů. Dojde-li ke zjištění pachatele až po uplynutí určité doby po spáchání trestného činu, je možno v takové věci (za splnění podmínek uvedených v § 179a odstavec 1 trestního řádu) konat zkrácené přípravné řízení jen, lze-li je ukončit ještě ve lhůtě dvou týdnů (§ 179b odst. 4 trestního řádu), prodloužené nejvýše o dalších deset dnů státním zástupcem (§ 179f odst. 2 písm. a) trestního řádu).“³ Z výše uvedeného vyplývá, že pokud dojde ke zjištění pachatele později, lze konat zkrácené přípravné řízení jen pod podmínkou, že bude dodržena lhůta pro jeho skončení.*

³ Stanovisko č. 3/2002 Sb. v. s. NSZ k otázce, zda lze zkrácené přípravné řízení konat i ve věcech, v nichž dojde ke zjištění pachatele až po uplynutí delší doby.

V praxi se však se objevovaly názory, že zkrácené přípravné řízení by mělo začít až v době, kdy bude známá osoba pachatele a budou dostatečně známé skutečnosti, že byl spáchán trestný čin. To tedy znamená, že by počátek dvoutýdenní lhůty začal běžet od chvíle, kdy by byla známa osoba, které spáchala daný trestný čin. Tímto by se tak předešlo zahlcování Služby kriminální policie a vyšetřování, které jsou tyto případy předávány k vyšetřování. Jde vlastně o skutkově jednoduché trestné činy, u kterých však nebyla z nějakého důvodu dodržena lhůta dvou týdnů, popřípadě čtyřiaadvaceti dnů.⁴ Tento názor JUDr. Svatoše byl ostře kritizován JUDr. Růžičkou z důvodu, že názor JUDr. Svatoše je v rozporu se zákonným zněním a koliduje smyslu a účelu zkráceného přípravného řízení.⁵

Následně došlo k další novele trestního řádu⁶, která změnila počátek běhu dvoutýdenní lhůty. Současné znění § 179b odst. 4 tr. řádu je následující: *„Zkrácené přípravné řízení musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.“* Poměrně zásadní změna umožňuje policejnímu orgánu na základě vlastní úvahy rozhodnout o začátku konání zkráceného přípravného řízení. Dřívější úprava obsahovala tzv. „objektivizovanou“ lhůtu, která začala běžet od okamžiku, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání.

Už dříve se v praxi vyskytovaly návrhy na zavedení takzvané „subjektivní lhůty“, která by začala běžet právě od okamžiku, kdy policejní orgán došel k závěru, že trestný čin byl spáchán určitou konkrétní osobou. A zároveň by existovala i „objektivní lhůta“ v délce šesti měsíců, jejíž počátek by začal obdržením trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání policejním orgánem.⁷

Obecně platí, že v průběhu této dvoutýdenní lhůty musí být podán státním zástupcem návrh na potrestání k soudu. Pokud by zkrácené přípravné řízení nebylo skončeno během vymezené doby, může být státním zástupcem s přihlédnutím k okolnostem případu lhůta prodloužena, nejvýše však o deset dní. Lhůta podle ustanovení § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu může být prodloužena pouze jedenkrát, navíc deset dní je nejvyšší možná mez, státní zástupce tedy může lhůtu s přihlédnutím k okolnostem případu prodloužit například jen o čtyři dny. Dvoutýdenní lhůta neslouží pouze policejnímu orgánu, jelikož v této zákonné lhůtě musí státní zástupce rovněž vypracovat návrh na potrestání a podat jej soudu. Lhůta nemá

⁴ SVATOŠ, Roman. Zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*. 2004, č. 3, s. 19.

⁵ RUŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 453.

⁶ Novela provedená zákonem č. 274/2008 Sb., která nabyla účinnosti 1. 1. 2009

⁷ SVATOŠ, Roman. Zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 3, s. 20.

pořádkový charakter, ale její nedodržení má za následek postup dle ustanovení § 179f odst. 2 písm. b), c) tr. řádu, kdy státní zástupce nařídí policejnímu orgánu, který dosud vedl zkrácené přípravné řízení, aby zahájil trestní stíhání a dále postupoval podle stanovení hlavy desáté, nebo nařídí, aby věc byla předložena Policii České republiky k zahájení trestního stíhání.

V praxi se později objevily otázky, zda zákonná lhůta dvou týdnů stanovuje délku řízení u policejních orgánů, nebo je nutné v této lhůtě postavit podezřelého před soud, což znamená doručit návrh na potrestání soudu. Rozličnost výkladů tohoto ustanovení by mohla vést až k odmítání návrhů na potrestání soudem dle ustanovení § 314c odst. 1 tr. řádu z důvodů, že nebyla splněna jedna z podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, přesněji že nebyla dodržena zákonná lhůta pro jeho konání. JUDr. Vondruška ve svém článku dochází k závěru, že ze zákonného znění „*lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 TrŘ postavit před soud,*“ jasně vyplývá, že o dvoutýdenní lhůtu se policejní orgány dělí se státním zástupcem. Ve prospěch tohoto názoru hovoří i ustanovení § 314c odst. 1 písm. c) tr. řádu, umožňující soudu odmítnout návrh na potrestání z důvodu nedodržení zákonné podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 tr. řádu.⁸

2.4 Orgány činné ve zkráceném přípravném řízení

Dikce zákona uvádí, že zkrácené přípravné řízení konají policejní orgány. Těmito policejními orgány podle ustanovení § 12 odst. 2 tr. řádu se rozumějí útvary Policie České republiky. Konkrétně se jedná o policejní orgány obvodního oddělení Policie ČR.

Policejní orgán by se měl ve zkráceném přípravném řízení zaměřit především na hledání potencionálních důkazů, jejich provedení by mělo probíhat až ve zjednodušeném řízení před soudem.

Policejní orgán zahájí zkrácené přípravné řízení tím způsobem, že sepíše záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. řádu. Pokud by hrozilo nebezpečí z prodlení, může sepsat záznam až po provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů.

Úkolem policejního orgánu je zjistit a prověřit všechny skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Policejní orgán tak opatřuje nezbytná vysvětlení, potřebné podklady a zajišťuje stopy trestného činu. Mimo jiné je oprávněn vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů, vyžadovat odborné vyjádření

⁸ VONDUŠKA, František. K počítání lhůt ve zkráceném přípravném řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 2, s. 51-52.

od příslušných orgánů, konkrétně u trestného činu ublížení na zdraví bude policejní orgán mimo jiné zajišťovat lékařskou zprávu, u trestného činu zanedbání povinné výživy si bude policejní orgán opatřovat příslušná rozhodnutí soudu. Znalecký posudek, který si policejní orgán může rovněž opatřit, se vzhledem k délce trvání zkráceného přípravného řízení bude používat zřídka. Nic nebrání tomu, aby bylo znalci zadáno vypracování znaleckého posudku s tím, že jej podá ústně do protokolu v průběhu konání zjednodušeného řízení před soudem. Dále může provádět policejní orgán ohledání místa činu a věci, obstarávat potřebné podklady, pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob nebo snímat daktyloskopické otisky. Je možné i použití některých operativně pátracích prostředků, jakými jsou například sledování osob nebo věcí, ale opět vzhledem k omezené době konání zkráceného přípravného řízení nebude jejich využití zcela běžné.

Dalším orgánem činným ve zkráceném přípravném řízení je státní zástupce, jehož hlavní náplní je výkon dozoru nad průběhem zkráceného přípravného řízení. Pouze státní zástupce je oprávněn podat návrh na potrestání soudu a vyřídit věc ještě dalšími způsoby. O konkrétní činnosti státního zástupce pojednávám v následující podkapitole.

2.5 Postavení státního zástupce ve zkráceném přípravném řízení

Novela trestního řádu, která nabyla účinnosti 1. ledna 2002, zesílila postavení státního zástupce v trestním řízení. V předsoudním stádiu řízení se státní zástupce stává „dominus litis“, odpovídá za výsledek přípravného řízení, rozhoduje o podání obžaloby, návrhu na potrestání soudu nebo o jiném meritorním skončení věci v přípravném řízení. Novelou se změnil i vzájemný vztah státního zástupce a vyšetřovatele, avšak v případě zkráceného přípravného řízení se tento vztah neprojeví, neboť vyšetřování neprobíhá. Obecně jsou všechna oprávnění státního zástupce vyjádřena v trestním řádu v ustanoveních §§ 157, 174 a 175. Ve zkráceném přípravném řízení se tato ustanovení nepoužijí nebo se aplikují přiměřeně. Například přibrání konzultanta se ve zkráceném přípravném řízení neuplatní, a to z důvodu, že se jedná o skutkově méně složité věci.

Jak už bylo řečeno výše, státní zástupce má v předsoudní fázi trestního řízení dominantní postavení. Jinak tomu není ani v případě konání zkráceného přípravného řízení. Státní zástupce vykonává dozor nad průběhem konání zkráceného přípravného řízení a samozřejmě nad zachováním zákonných postupů. V ustanovení § 157 odst. 2 tr. řádu je vyjádřeno právě jeho dominantní postavení, kdy ukládá policejnímu orgánu provedení

takových úkonů, které je oprávněn tento orgán provést a která jsou nezbytná k tomu, aby bylo objasněno, že byl spáchán trestný čin, a jaká osoba jej spáchala. Tímto rozhoduje o rozsahu prováděných úkonů policejním orgánem, které jsou nutné k objasnění věci a ukončení zkráceného přípravného řízení. Policejní orgán je tak vázán pokyny státního zástupce.

Jestliže státní zástupce rozhodne o konání zkráceného přípravného řízení, určí policejnímu orgánu lhůtu k provedení procesních úkonů, aby mu byla předložena zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení nejméně tři dny před skončením lhůty uvedené v ustanovení § 179b odst. 4 tr. řádu nebo nejpozději tři dny před skončením prodloužené lhůty dle ustanovení § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu. Tyto lhůty jsou stanoveny v interní úpravě pro státní zástupce.⁹

Státní zástupce prověřuje stav zkráceného přípravného řízení většinou prostřednictvím informací, které si vyžádá od policejního orgánu. Samotná účast státního zástupce na úkonech během zkráceného přípravného řízení je výjimečná. Jedná se o situace, kdy jeho přítomnost je vyžadována, aby bylo zajištěno ukončení daného případu ve lhůtě určené zákonem, popřípadě v prodloužené lhůtě.

Po obdržení zprávy a veškerých materiálů od policejního orgánu, může státní zástupce po prostudování vrátit věc k doplnění policejnímu orgánu dle ustanovení § 179c odst. 2 písm. i) tr. řádu. Zpravidla tak státní zástupce postupuje, je-li potřeba provést nějaký další procesní úkon. Avšak vzhledem k omezené lhůtě pro trvání zkráceného přípravného řízení se bude jednat o časově nenáročné úkony, které bude možné provést v rámci trvání lhůty. Státní zástupce tak musí posoudit, zda institut vrácení věci k doplnění je vhodný z hlediska obtížnosti zamýšleného úkonu, nebo raději přímo zvolí postup dle ustanovení § 179f odst. 2 písm. b) nebo c) tr. řádu.

Od případů, kdy státní zástupce může provést úkon samostatně nebo může provést celé přípravné řízení, rozlišujeme situace, kdy státní zástupce musí povinně konat zkrácené přípravné řízení. Jedná se o trestné činy příslušníků Policie České republiky, příslušníků Bezpečnostní informační služby a příslušníků Úřadu pro zahraniční styky. V těchto případech se neuplatní institut dozoru, neboť zde není orgán, který by dozor vykonával. Je tedy jasné, že státní zástupce nevypracovává zprávu o výsledku konaného zkráceného přípravného řízení, ani ji nikomu nepředkládá, jako je tomu v případě policejního orgánu. Sám buď přikročí k podání návrhu na potrestání, nebo k jiným úkonům dle ustanovení § 179c odst. 2 písm. a) – h) tr. řádu. Pokud se týká dvoutýdenní lhůty, popřípadě lhůty prodloužené, kterou

⁹ RŮŽIČKA: *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení...*, s. 584.

si státní zástupce prodlouží sám, je-li to potřebné ke skončení zkráceného přípravného řízení, tak z logiky věci vyplývá, že o tuto lhůtu se nedělí s policejním orgánem.

3 Zahájení zkráceného přípravného řízení

3.1 Sdělení podezření

Samotné zahájení zkráceného přípravného řízení trestní řád výslovně neupravuje. Jedná se totiž o postup před zahájením trestního stíhání a zároveň je to jedna z forem přípravného řízení. Zkrácené přípravné řízení tak může být zahájeno provedením neodkladného úkonu, většinou půjde o zadržení dle § 76 tr. řádu, následovat pak bude sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení se současným sepsáním úkonů o zahájení zkráceného přípravného řízení. Druhou alternativou je postup, jemuž nepředchází provedení neodkladného úkonu. Zkrácené přípravné řízení tak bude zahájeno sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení se současným sepsáním záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení. Záznam o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení musí obsahovat zejména datum podnětu, popis skutku, označení podezřelého a záznam o tom, že bude konáno zkrácené přípravné řízení.¹⁰

V případě, že důvody pro konání zkráceného přípravného řízení nastanou nebo jsou zjištěny až v průběhu prověřování podnětu k trestnímu stíhání, kdy již je sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 3 tr. řádu), a poté dojde k upřesnění kvalifikace na trestný čin předvídaný v § 179a odst. 1 písm. b) tr. řádu, učiní se záznam o tom, že nadále bude konáno zkrácené přípravné řízení.¹¹

Záznam o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení musí být spolu s protokolem o výsledku podezřelého, kterému mu bylo sděleno obvinění, zaslán státnímu zástupci.

Sdělení podezření se provádí nejpozději na počátku prvního výsledku podezřelého. Podezřelému se sdělí, ze spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Sdělení skutku a zároveň i právní kvalifikace má podstatný význam, neboť v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení není uveden skutek, pouze skutkové okolnosti, pro které se trestní řízení zahajuje, a skutečnost, jakou se policejní orgán o něm dověděl. Podezřelý tak ví, jaký skutek se mu klade za vinu, má možnost vyjadřovat se ke všem skutečnostem a uvádět důkazy sloužící k jeho obhajobě. Důvodem je, že zkrácené přípravné řízení je postupem před zahájením trestního stíhání. K samotnému zahájení trestního stíhání dochází až v době, kdy je podán soudu návrh na potrestání. Sdělení podezření nemá charakter rozhodnutí, nýbrž opatření, není tedy proti němu přípustná stížnost. Je však možné předložit

¹⁰ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 30. listopadu 2001 č. 130/2001, kterým se upravuje postup Policie ČR v trestním řízení, čl. 94 odst. 4.

¹¹ MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 630.

státnímu zástupci žádost o přezkoumání dle ustanovení § 157a odst. 1 tr. řádu. Státní zástupce pak může takové opatření popřípadě i zrušit. O sdělení podezření se učiní záznam do protokolu, opis záznamu se doručí podezřelému, jeho obhájci a rovněž státnímu zástupci, policejní orgán mu jej musí zaslat (nikoliv doručit) nejpozději do 48 hodin.

Státní zástupce po obdržení opisu záznamu o sdělení podezření přezkoumá, zda bylo podezřelému řádně sděleno, z jakého skutku je podezírán a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Vždy také zjišťuje, zda je zde dána příslušnost okresního soudu a jde o trestný čin, na která trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky. Zároveň zkoumá, zda je naplněna některá z alternativně daných podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení nebo zda zde není některá z negativní podmínky, kterou může být například důvod vazby.

V průběhu zkráceného přípravného řízení může dojít ke změně právní kvalifikace skutku, na tuto změnu musí být podezřelý upozorněn, analogicky se zde použije ustanovení § 160 odst. 6 tr. řádu. Rovněž bude nutné se zabývat otázkou, jestli jsou i nadále splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení, tedy zda je dána věcná příslušnost okresního soudu a jedná se o trestný čin, na který trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky.

V případě, že sdělení podezření je nezákonné nebo neodůvodněné, státní zástupce jej zruší dle § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu. Spisový materiál po zrušení tohoto opatření vrátí policejnímu orgánu s pokyny k dalšímu postupu.

Pokud koná zkrácené přípravné řízení sám státní zástupce dle ustanovení § 179a odst. 3 tr. řádu., nevydává záznam o zahájení úkonů trestního řízení, dozor státního zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství zde není vykonáván.

4 Zjišťování skutkového stavu ve zkráceném přípravném řízení

4.1 Neodkladné a neopakovatelné úkony

Neodkladné a neopakovatelné úkony díky novele trestního řádu prošly rovněž změnou, změnily se hlavně podmínky, za kterých lze tyto procesní úkony provádět. Oba pojmy jsou definovány v ustanovení § 160 odst. 4 tr. řádu.

„Neodkladný úkon je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní řízení.“ Novelou došlo k vložení slova „důkazu“, čímž je zdůrazněn význam neodkladného úkonu vzhledem k obavě ze ztráty hodnoty důkazu. Typickým příkladem neodkladného úkonu může být výslech svědka, jenž byl postřelen a jeho život je v ohrožení. Nebezpečí ze zmaření, zničení nebo ztráty musí být reálné, pouhá domněnka nestačí. Podmínky, které mohou způsobit zmaření nebo jinou ztrátu důkazu, jsou jednak materiální, což může být právě závažnost zranění svědka, a jednak nehmotné, kam spadá například proces zapomínání. Pokud tyto podmínky nelze nijak ovlivnit, pak je zde skutečné nebezpečí zmaření důkazu, a proto je nutné pokládat daný úkon za neodkladný.¹² V praxi se objevily problémy s vymezením pojmu neodkladného úkonu, neboť novela nezavedla ani demonstrativní výčet těchto úkonů. Ani na vymezení podmínek pro provedení tohoto úkonu nejsou jednotné názory. Trestní řád však záměrně neuvádí demonstrativní výčet těchto úkonů, a nechává tak možnost reagovat na konkrétní případy vzhledem k okolnostem. Ustanovení § 160 odst. 4 věta první tr. řádu se částečně střetává s ustanovením § 158 odst. 8 a ustanovením § 164 odst. 1 tr. řádu. Střet je jednak z hlediska ohrožení důkazu a jednak z hlediska časového. O ohrožení důkazu vypovídá každé z ustanovení, ať už jde o nebezpečí zmaření, zničení nebo ztráty důkazu, o ztrátu důkazní hodnoty nebo o pochybnosti o schopnosti svědka správně a úplně vnímat, zapamatovat si a reprodukovat, pokud se jedná o jeho výpověď. Časové hledisko vyjadřuje neodkladnost úkonu, ať už z důvodu nebezpečí jeho ztráty do doby, než bude zahájeno trestní stíhání, nebo je zde předpoklad delší doby trvání vyšetřování. O provedení neodkladného úkonu rozhoduje státní zástupce a samotnému provedení neodkladného úkonu je přítomen i soudce, který dohlíží na zákonnost provedení. Soudci nepřísluší posuzovat rozhodnutí státního zástupce, zda šlo skutečně o neodkladný úkon. Celkově lze pojem neodkladného úkonu shrnout do následujícího závěru. Jde o úkony, které je nutné provést za současného

¹² POLCAR, Miroslav, NESVADBA, Vladimír. Neodkladné a neopakovatelné úkony. *Trestní právo*, 2003, č. 1, s. 9.

splnění zákonných podmínek, a to dříve, než bude zahájeno trestní stíhání, jestliže by jinak hrozilo zmaření důkazu a tím by došlo i ke zmaření trestního řízení.

Neopakovatelný úkon je v zákoně definován v ustanovení § 160 odst. 4 tr. řádu jako „úkon, který nebude možno před soudem provést.“ Definice je oproti neodkladnému úkonu zcela zřejmá. Neopakovatelnost daného úkonu se týká fáze řízení před soudem. V přípravném řízení by daný úkon nebylo možno provést, pokud by zde nebyla podmínka neopakovatelnosti. Neopakovatelnost provedení úkonu v řízení před soudem může být dána fakticky, jako je tomu například u provedení prohlídky a pitvy mrtvoly, nebo provedení mohou bránit věcné důvody. Typickým příkladem neopakovatelnosti úkonu je výslech svědka, který je cizím státním příslušníkem a prohlásí, že odmítá se dostavit na předvolání k výslechu.

Neodkladný úkon je spjat s dobou přípravného řízení, kdy hrozí jeho ztráta, zmaření nebo zničení. Naopak neopakovatelný úkon se váže k fázi trestního řízení před soudem. Před zahájením trestního stíhání lze ovšem provádět procesní úkony podle hlavy čtvrté a páté, aniž by musela být splněna podmínka neodkladnosti nebo neopakovatelnosti. Příkladem lze uvést ohledání věci a místa činu, vyžadovat provedení zkoušky krve, vyslýchat svědky. Ostatní procesní úkony uvedené v hlavě čtvrté a páté lze provést před zahájením trestního stíhání pouze, pokud je u nich splněna podmínka neodkladnosti nebo neopakovatelnosti. Těmito neodkladnými nebo neopakovatelnými úkony mohou například být domovní prohlídka, osobní prohlídka, vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek, rekognice a podle hlavy desáté rovněž konfrontace, rekonstrukce, vyšetřovací pokus, prověrka na místě nebo prohlídka a pitva mrtvoly.

Před zahájením trestního stíhání je oprávněn provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony dle ustanovení § 158 odst. 3 písm. i) tr. řádu policejní orgán nebo státní zástupce. Státní zástupce rovněž provádí tyto úkony v rámci trestných činů příslušníků Policie České republiky, příslušníků Bezpečnostní informační služby nebo v případě, že využije svého práva provádět celé nebo jednotlivé procesní úkony zkráceného přípravného řízení sám. V ustanovení § 158a tr. řádu je požadována přítomnost soudce při provádění neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, kterým je rekognice nebo výslech svědka. Provádí je policejní orgán na návrh státního zástupce a rozhodnutí státního zástupce o jejich provedení je pro policejní orgán závazné. Další neodkladné a neopakovatelné úkony už policejní orgán provede dle svého uvážení, pokud ovšem k jeho provedení nepotřebuje souhlas nebo příkaz státního zástupce nebo soudce.

Uskutečnění neodkladných a neopakovatelných úkonů musí být zaprotokolováno podle hlavy třetí trestního řádu. Pokud by došlo k nedodržení zákonného ustanovení o protokolech nebo k opomenutí sepsání protokolu, následkem bude relativní nebo dokonce absolutní neúčinnost provedeného důkazu. K takovému důkazu by nemohlo být přihlíženo v řízení před soudem. U neodkladných a neopakovatelných úkonů musí být v protokolu řádně zdůvodněny skutečnosti, na základě kterých byl daný úkon pokládán za neopakovatelný nebo neodkladný.

4.2 Výsledky osob

Výslech svědka ve zkráceném přípravném řízení lze provádět pouze za podmínek, jež jsou uvedeny v ustanovení § 179b odst. 1 tr. řádu, „*orgán konající zkrácené přípravné řízení provádí úkony podle hlavy deváté. Způsobem uvedeným v hlavě čtvrté provádí pouze neodkladné nebo neopakovatelné úkony.*“ Hlava devátá upravuje postup před zahájením trestního stíhání.

Policejní orgán sepíše úřední záznam o obsahu vysvětlení, který nemá povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu. Při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení může pak soudce se souhlasem státního zástupce a obviněného přečíst úřední záznam o vysvětlení osob.

Policejní orgán může postupovat i dle ustanovení § 158a tr. řádu, kde je nutná účast soudce, neboť se bude jednat o neodkladný nebo neopakovatelný výslech. Výslech svědka se tak provede na návrh státního zástupce za účasti soudce. Soudce odpovídá za zákonnost provedení úkonu, může tak i do průběhu úkonu zasahovat. Soudce však není oprávněn přezkoumávat, zda prováděný úkon je dle zákona neodkladným nebo neopakovatelným úkonem.

Co se týče výslechu osob mladších 15 let, trestní řád uvádí speciální úpravu v § 102 odst. 1, 2. Jestliže je osoba mladší 15 let vyslýchána o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je potřeba provádět výslech zvláště šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení už nebylo potřeba opakovat. V dalším řízení má být takováto osoba vyslýchána znovu jen v nutných případech. Na základě rozhodnutí soudu bude možné v řízení před soudem provést důkaz přečtením protokolu.

5 Osoba podezřelého

5.1 Postavení podezřelého

Postavení podezřelého ve zkráceném přípravném řízení se v právech neliší od postavení obviněného. Osoba se stává podezřelou okamžikem zahájení výslechu, kterému předchází sdělení podezření. Stejně jako obviněný má podezřelý právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetích osob dle ustanovení § 33 odst. 1 a 2 tr. řádu, a to už v průběhu zadržení. Pokud by zadržený podezřelý nebyl propuštěn ze zadržení, naopak by byl podán státním zástupcem návrh na potrestání soudu, je zde dán důvod nutné obhajoby po celou dobu, kdy trvají důvody zadržení. O tomto právu musí být zadržený podezřelý orgány činnými v trestním řízení řádně poučen. Pokud si obhájce ve stanovené době nezvolí sám, bude mu ustanoven. Přitom lhůta ke zvolení si obhájce bude v tomto případě poměrně krátká, pouze několik hodin, nesmí být však neúměrně krátká. Zároveň má podezřelý právo podat návrh na rozhodnutí, že má nárok na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu dle § 33 odst. 3 tr. řádu. O takovém návrhu bude muset být rozhodnuto v co nejkratším čase vzhledem k celkové lhůtě pro konání zkráceného přípravného řízení.

Mezi další práva podezřelého patří zejména právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, má rovněž právo nevypovídat, k výpovědi tak nesmí být orgány činnými v trestním řízení nijak donucován. Má právo uvádět všechny okolnosti a důkazy, které mohou sloužit k jeho obhajobě. Právo podávat opravné prostředky a žádosti se ve zkráceném přípravném řízení uplatní v omezeném rozsahu, bude se jednat o možnosti podat žádost dle § 157a tr. řádu o přezkoumání postupu policejního orgánu a státního zástupce. Toto zákonné ustanovení se vztahuje obecně na přípravné řízení včetně zkráceného přípravného řízení. Žádost tak může mířit k odstranění průtahů v řízení nebo na závady postupu policejního orgánu.

5.2 Výslech podezřelého

Ve zkráceném přípravném řízení je nutné nejpozději před začátkem výslechu podezřelé osoby, této osobě sdělit z jakého skutku je podezřelá a jaký trestný čin je v jejím skutku spatřován. Zákon tento postup uvádí v ustanovení § 179b odst. 3 tr. řádu.

Výslech podezřelého se bude řídit přiměřeně ustanoveními § 91 až 95 tr. řádu, která upravují postup při výslechu osoby obviněné. Důležité je, aby byl podezřelý řádně poučen policejním orgánem o svých právech. Podezřelý má stejně jako obviněný právo se ke skutku,

který se mu klade za vinu, vyjádřit. Má právo souvisle vylíčit všechny skutečnosti, nabídnout důkazy. Stejně tak mu mohou být policejním orgánem kladeny doplňující otázky, které objasní jeho výpověď, popřípadě odstraní nejasnosti a rozpory v jeho výpovědi. I zde se uplatní zákaz kápiciozních a sugestivních otázek. Podezřelý má právo nahlédnout během položené otázky do svých poznámek, do kterých musí vyslychající osobě, pokud o to požádá, umožnit nahlédnutí. O výpovědi podezřelého je sepsán protokol, vyplývá tak z ustanovení § 95 tr. řádu, které stanoví, že „výpověď se do protokolu zapíše zpravidla podle diktátu vyslychajícího, v přímé řeči a pokud možno doslova.“ A zároveň z ustanovení § 179b odst. 3 tr. řádu, který právě odkazuje na právní úpravu výsledku obviněného. Opis protokolu je pak nutné doručit podezřelému i jeho obhájci. Státnímu zástupci pak ve lhůtě 48 hodin.

Po přečtení dvou článků jsem zjistila, že v praxi se neuplatní jednotný názor nato, zda o výpovědi podezřelého je sepsán úřední záznam nebo protokol. JUDr. Ježek ve svém článku¹³ hovoří o sepsání úředního záznamu, přičemž tvrdí, že žádný protokol o výsledku podezřelého dle ustanovení § 179b neexistuje. Orgán konající zkrácené přípravné řízení učiní záznam do protokolu, který ovšem dle JUDr. Ježka není protokolem o výsledku. Naproti tomu JUDr. Šámal uvádí, že úřední záznam, jenž je uveden v ustanovení § 179b odst. 3 druhé věty tr. řádu se vztahuje ke sdělení skutku, z něhož je osoba podezřelá.¹⁴ JUDr. Šámal zastává názor, že o výpovědi podezřelého se sepíše protokol a odkazuje tak na ustanovení § 95 tr. řádu a dále na § 179b odst. 3 tr. řádu, kde argumentuje zákonným zněním „učiní záznam do protokolu“, a dále odkazuje na § 314d odst. 2 tr. řádu, kde se mluví o „přečtení protokolu o výsledku.“¹⁵

Ve zjednodušeném řízení před samosoudcem, které následuje po podání návrhu na potrestání, může být přečten protokol o výsledku podezřelého, obdobně se užije § 207 odst. 2 tr. řádu. Toto ustanovení umožňuje přečtení protokolu v hlavním líčení, jestliže například obžalovaný odmítne vypovídat nebo se objeví podstatné rozpory mezi jeho dřívější výpovědí a jeho údaji ve hlavním řízení. Důležité je, aby byl výsledek, o kterém byl sepsán tento protokol, proveden po sdělení obvinění způsobem, které odpovídá ustanovením trestního řádu.

¹³ JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 90.

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 1, s. 9.

¹⁵ Tamtéž, s. 9.

5.3 Možnosti zadržení osoby podezřelého

Zkrácenému přípravnému řízení předchází zadržení osoby poměrně často. Velmi častým případem je právě zadržení osoby podezřelé při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté.

V praxi se vyskytla otázka, zde je možné zadržet podezřelého podle ustanovení § 76 odst. 1 tr. řádu. Dikce zákona uvádí, že „osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může, je-li dán některý z důvodů vazby (§ 67), policejní orgán v naléhavých případech zadržet, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání (§ 160). K zadržení je potřeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést, jen jestliže věc nesnese odkladu a souhlasu předem nelze dosáhnout, zejména byla-li osoba přistižena při trestném činu nebo zastížena na útěku“. Nejasný je vztah ustanovení § 76 odst. 1 a § 68 odst. 2 tr. řádu, který uvádí, že „nelze vzít do vazby obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.“ Jednou z podmínek konání zkráceného přípravného řízení je, že jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jenž nepřevyšuje tři roky. Spojitost s ustanovením § 68 odst. 2 tr. řádu, zkráceným přípravným řízením a zadržením podezřelého je tedy taková, že v případech, kdy by probíhalo zkrácené přípravné řízení, by nebylo vůbec možné zadržet osobu podezřelou, neboť by tomu odporovalo ustanovení § 68 odst. 2 tr. řádu, které stanoví, že nelze vzít do vazby právě takovou osobu.

Při rozhodování o zadržené osobě musí policejní orgán zjišťovat, zda je dán alespoň některý z důvodů vazby dle ustanovení § 67 písm. a) – c) tr. řádu a zároveň zda existuje některá skutečnost uvedená v dovětku § 67 tr. řádu. Toto vše zkoumá policejní orgán s ohledem na množství informací, které má v dané situaci k dispozici. Samotné zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu není rozhodnutím o vzetí do vazby.¹⁶ Z toho vyplývá, že policejní orgán nebude zkoumat, zda mezi podmínky patří i okolnosti uvedené v ustanovení § 68 odst. 2 tr. řádu. Kdyby se totiž podmínky zadržení odvíjely od ustanovení § 68 tr. řádu, pak by nebylo možné podezřelého vůbec zadržet, bránil by tomu fakt, že do vazby lze vzít pouze osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání.

¹⁶VONDRUŠKA, František. K přípustnosti zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve světle novely trestního řádu účinné od 1. ledna 2002. *Právní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 217.

Zadržení podezřelého podle ustanovení § 76 tr. řádu je bezprostředním zákrokem, jehož cílem je zamezit zmaření účelu samotného trestního řízení. Je tak možné zadržet v naléhavých případech osobu, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání dle § 160 odst. 1 tr. řádu. Důvodnost podezření ze spáchání trestného činu by však měla být vysoká. Taková podmínka bude splněna, byl-li podezřelý přistižen při činu nebo zastížen na útěku.

Po zadržení podezřelé osoby je policejní orgán povinen předat tuto osobu státnímu zástupci, který postupuje dle § 179e tr. řádu. Toto ustanovení trestního řádu stanoví povinnost státního zástupce, pokud osobu podezřelou nepustí na svobodu, vypracovat návrh na potrestání a spolu s ním předat zadrženou podezřelou osobu soudu. Zákonná 48hodinová lhůta běží od okamžiku zadržení osoby podezřelé. Po uplynutí této lhůty je státní zástupce povinen propustit zadrženou osobu na svobodu. Pokud by byl dán některý z důvodů vazby dle § 67 tr. řádu, je povinností státního zástupce zahájit trestní stíhání dle § 160 tr. řádu a předat soudci návrh na vzetí osoby obviněné do vazby. Znovu zde platí lhůta 48 hodin.

Zadržená osoba je policejním orgánem umístěna do zadržovací cely. Výraz, že „zadržená podezřelá osoba je předána státnímu zástupci“, neznamená skutečné fyzické předání této osoby, jedná se pouze o předání protokolu o zadržení a dalších podkladů důležitých pro rozhodnutí státního zástupce.

Ostatně k problematice zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve zkráceném přípravném řízení se vztahuje i stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství, které uvádí, že *zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu (§ 76 odst. 1 trestního řádu) je přípustné i v případech, kdy taková osoba je podezřelá ze spáchání trestného činu uvedeného v § 68 odst. 2 trestního řádu. Lze je proto provést i ve zkráceném přípravném řízení, a to i tehdy, jestliže není dána žádná z okolností uvedených v § 68 odst. 3 trestního řádu. Úprava obsažená v § 179a odst. 1 písm. a) trestního řádu neodporuje čl. 8 odst. 3 věty první Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu (stejně tak jako převzetí osoby, jejíž svoboda byla omezena podle § 76 odst. 2 trestního řádu) slouží pro účely předběžného ověření odůvodněnosti podezření ze spáchání trestného činu, zjištění, zda jsou dány důvody vazby uvedené v § 67 trestního řádu; nelze na ně klást stejné podmínky jako na rozhodování soudce o zadržené osobě (§ 77 odst. 2, § 314b odst. 2 věta první trestního řádu).*

Státní zástupce, pokud předává zadrženou osobu soudci postupem podle § 179e věty před středníkem, nepodává soudu návrh na vzetí této osoby do vazby. Závěr o tom, že tato osoba bude vzata skutečně do vazby, nelze v této době ještě učinit, vzhledem k tomu,

že samosoudce, jemuž taková osoba byla předána, může věc projednat v hlavním líčení, vydat trestní příkaz, osobu propustit, aniž by musela nutně být tato osoba vzata do vazby. Pouze za předpokladu, že by státní zástupce zahájil trestní stíhání podle § 179e věty za středníkem a následně podával soudci návrh na vzetí obviněného do vazby, musí být dány i okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 trestního řádu; nejsou-li dány, musí obviněného ze zadržení propustit.¹⁷

Z uvedeného vyplývá, že není možné stavět na stejnou úroveň důvody vazby dle ustanovení § 67 tr. řádu a předpoklady, za kterých je možné vzít osobu podezřelou do vazby (§ 68 tr. řádu). Je tedy možné podezřelého zadržet i pro trestné činy uvedené v § 68 odst. 2 tr. řádu.

5.4 Účast obhájce

Jak už bylo řečeno výše, podezřelý má stejná práva jako obviněný. Má tedy právo zvolit si obhájce, popřípadě mu jej může zvolit zákonný zástupce nebo jiná osoba se samostatnými obhajovacími právy. Důvod nutné obhajoby je pak dán u případu, kdy zadržený podezřelý není propuštěn ze zadržení a státní zástupce předal zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu.

Účast obhájce ve zkráceném přípravném řízení se uplatní zejména při výslechu podezřelého. Na ostatních úkonech není přítomnost obhájce vyžadována, neboť úkony se neprovádí v procesní podobě, orgány činné v trestním řízení obstarávají pouze úřední záznamy o podání vysvětlení osob a úřední záznamy o provedení dalších činností. Samotné dokazování se provádí až ve zjednodušeném řízení před samosoudcem, kde se také plně uplatní veškerá práva obhájce. Avšak za podmínek uvedených v § 314d odst. 2 tr. řádu lze úřední záznamy se souhlasem státního zástupce a obviněného přečíst také ve zjednodušeném řízení před samosoudcem.

¹⁷ Stanovisko č. 4/2002 Sb. v. s. NSZ o přípustnosti zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve zkráceném přípravném řízení.

6 Vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení

6.1 Vyřízení věci policejním orgánem

Policejní orgán může věc ve zkráceném přípravném řízení vyřídit dvěma způsoby. V ustanovení § 179c odst. 1 tr. řádu je přímo uveden odkaz na ustanovení § 159a odst. 1 až 4 tr. řádu, které upravuje odložení nebo jiné vyřízení věci před zahájením trestního stíhání. Ustanovení § 159a odst. 1 stanoví: „*Nejde-li ve věci o podezření z trestného činu, státní zástupce nebo policejní orgán věc odloží usnesením, jestliže není na místě vyřídit věc jinak. Takovým vyřízením může být zejména odevzdání věci příslušnému orgánu k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, nebo odevzdání věci jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání.*“ Policejní orgán však není oprávněn ve zkráceném přípravném řízení věc odevzdat, neboť v ustanovení § 179c odst. 1 tr. řádu se hovoří pouze o možnosti policejního orgánu věc odložit. Nabízí se i odložení věci před zahájením trestního stíhání, jestliže trestní stíhání je nepřipustné dle § 11 odst. 1 tr. řádu. Dále je možné dle § 159a odst. 3 tr. řádu odložit zahájení trestního stíhání z důvodu neúčelnosti dle § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. řádu. Poslední možností je odložení věci, pokud se nepodařilo ve zkráceném přípravném řízení zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání. Tato možnost je vyjádřena v § 159a odst. 5 tr. řádu, což neodpovídá zákonnému znění § 179c odst. 1 tr. řádu, který odkazuje na ustanovení § 159a odst. 1 – 4 tr. řádu. S největší pravděpodobností se změna ustanovení § 159a tr. řádu nepromítla do ustanovení § 179c odst. 1 tr. řádu.

O odložení věci rozhoduje policejní orgán usnesením, je-li znám poškozený, doručuje se usnesení o odložení věci také jemu. Poškozený, kterému bylo doručeno usnesení o odložení věci, může podat proti tomuto usnesení stížnost, zákon jí přiznává odkladný účinek. Usnesení o odložení věci musí být rovněž doručeno státnímu zástupci do 48 hodin.

Pokud policejní orgán neodložil věc podle § 159a odst. 1, 2, 3 a 5 tr. řádu, nastupuje druhá možnost vyřízení věci. Policejní orgán tak předloží státnímu zástupci stručnou zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení. Ve zprávě jsou uvedeny osobní údaje o podezřelém, popis skutku a právní kvalifikace tohoto skutku, taktéž i důvody, jež lze provést před soudem, podezření odůvodňují. Ke zprávě také připojí všechny písemnosti a ostatní podklady, které shromáždil v průběhu konání zkráceného přípravného řízení.

6.2 Vyřízení věci státním zástupcem

Trestní řád státnímu zástupci v ustanovení § 179c odst. 2 umožňuje vyřídit věc několika způsoby. Po doručení návrhu policejního orgánu, kterým se zde myslí zpráva o výsledku přípravného řízení, může tak státní zástupce rozhodnout celkem devíti způsoby o vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení.

První možností je podání návrhu na potrestání k soudu. Návrh na potrestání je rozhodnutím *sui generis*. K jeho podání je oprávněn pouze státní zástupce. Má stejné náležitosti jako obžaloba s výjimkou odůvodnění. To znamená, že návrh na potrestání musí obsahovat označení státního zástupce a den sepsání návrhu na potrestání, dále zde musí být uvedeno jméno a příjmení podezřelého a další nutné údaje sloužící k tomu, aby podezřelý nemohl být zaměněn s jinou osobou. Žalobní návrh je nejdůležitější částí návrhu na potrestání, neboť soud může rozhodnout jen o skutku, který je v žalobním návrhu uveden. Je tedy nutné, aby byl skutek, ze kterého je podezřelý obviněn přesně označen s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným. Dále musí státní zástupce uvést, jaký trestný čin v tomto skutku spatřuje, a to zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a dalších znaků, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Plně se zde uplatní zásada obžalovací, kdy zjednodušené řízení před soudem je možné konat až právě po podání návrhu na potrestání. Podání návrhu na potrestání je jednou z možností, jak lze ukončit zkrácené přípravné řízení. Státní zástupce si musí být před podáním návrhu na potrestání jist, že jsou zde dány skutečnosti, které odůvodňují postavení podezřelého před soud. K tomuto rozhodnutí slouží státnímu zástupci především zpráva vypracovaná policejním orgánem o průběhu zkráceného přípravného řízení a další spisové materiály připojené ke zprávě. Návrh na potrestání poté podává k věcně a místně příslušnému soudu. Věcně příslušným soudem bude vždy okresní soud, jako jedna ze zákonných podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení a na něho navazující zjednodušené řízení před soudem. Místní příslušnost je potom určena dle ustanovení § 18 tr. řádu, podle které se prvotně určí příslušnost podle místa spáchání trestného činu, nelze-li takto příslušnost určit, je rozhodujícím faktorem bydliště osoby podezřelé, popřípadě místo, kde se zdržuje nebo pracuje, posledním hlediskem, podle kterého se určuje místní příslušnost soudu, je místo, kde trestný čin vyšel najevo. Po podání návrhu na potrestání probíhá zjednodušené řízení před soudem, kde má právo státní zástupce vzít návrh na potrestání zpět za stejných podmínek, jako to umožňuje § 182 tr. řádu.

Druhou možností státního zástupce na ukončení zkráceného přípravného řízení je odložení věci, nejde-li ve věci o podezření z trestného činu. Podmínkou odložení věci musí být, že se zde nejedná o skutek, který by mohl být kvalifikován jako přestupek nebo jiný správní delikt, popřípadě disciplinární delikt, v takovém případě by byl státní zástupce povinen věc postoupit správnímu orgánu nebo ke kázeňské či kárné komisi. Zpravidla se bude jednat o situace, kdy se daný skutek nestal nebo její osoba podezřelá nespáchala. Pokud budou splněny zákonné podmínky, pak je odložení věci obligatorním postupem státního zástupce. O odložení rozhoduje státní zástupce usnesením. Jedná se o konečné rozhodnutí ve věci.

Další variantou vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení je možnost odevzdat věc opatřením příslušnému orgánu k projednání přestupku. Jde o případy, kdy se změní kvalifikace skutku. Skutek, který byl sdělen podezřelému, není trestným činem, ale nabízí se projednání tohoto skutku příslušným správním orgánem. Oproti ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) a § 171 odst. 1 tr. řádu zde zákonodárce uvádí pouze přestupek, nikoli už správní delikt fyzické osoby, jako je tomu v předcházejících případech. V komentovaném znění trestního řádu je k ustanovení § 179c odst. 2 písm. c) poznámka, že *pojem přestupek je nutné chápat v širším smyslu*.¹⁸ Z toho důvodu je tedy možné věc odevzdat i v případě, že se bude jednat o jiný správní delikt fyzické osoby. U přestupků však bude nutné zohlednit promlčecí dobu, která je dle § 20 přestupkového zákona pouze jeden rok, po uplynutí této doby není možné přestupek projednat a státní zástupce by postupoval dle ustanovení § 179c odst. 2 písm. b) tr. řádu, věc by tedy odložil. Do jednorocní promlčecí doby u přestupků se však nezapočítá doba, po kterou probíhalo o totožném skutku trestní řízení.

Obdobnou variantu k předchozímu rozhodnutí ve věci stanoví i § 179c odst. 2 písm. d) tr. řádu. Zde státní zástupce věc odevzdá jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání.

Pokud je trestní stíhání nepřipustné dle § 11 odst. 1 tr. řádu, státní zástupce věc prověřovanou ve zkráceném přípravném řízení odloží. Učiní tak usnesením. Jestliže je splněna některá z podmínek § 11 odst. 1 tr. řádu, je povinností státního zástupce věc odložit. Zmíněnými podmínkami může být smrt podezřelého nebo prohlášení za mrtvého, osoba není pro nedostatek věku trestně odpovědná, trestní stíhání je promlčeno, osoba je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení nebo jde o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona potřeba souhlasu, který ovšem nebyl oprávněným orgánem dán, popřípadě tak stanoví

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář I. díl*. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1467.

vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Mnou uvedený výčet není kompletní, ustanovení § 11 odst. 1 tr. řádu stanoví další podmínky, pro které není možné zahájit trestní stíhání, zákonem uvedený výčet je však taxativní. Vydání usnesení o odložení věci je konečným vyřešením věci státním zástupcem ve zkráceném přípravném řízení.

Státní zástupce věc dle § 179c odst. 2 písm. f) tr. řádu odloží, pokud rozhodnul o schválení narovnání, přičemž postupuje dle ustanovení § 309 a násl. tr. řádu, avšak s malými odlišnostmi vzhledem k tomu, že ke schválení narovnání dochází státním zástupcem ve zkráceném přípravném řízení. Schválení narovnání jako jedna z forem odklonů je upravena v hlavě dvacáté, která pojednává o zvláštních způsobech řízení. Před novelou č. 283/2004 Sb. byl postup státního zástupce takový, že spolu s podáním návrhu na potrestání navrhl soudu podmíněné zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání. Podmínky pro schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení jsou následující: musí se jednat o trestný čin, k jehož projednání v prvním stupni je příslušný okresní soud a horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři roky, zároveň je zde vyžadován souhlas podezřelého a poškozeného. Podezřelý musí prohlásit, že spáchal skutek, pro který se konalo zkrácené přípravné řízení, nesmí zde být důvodné pochybnosti o jeho prohlášení, že bylo učiněno svobodně, vážně a určitě. Podezřelý dále musí uhradit poškozenému škodu, která byla způsobena trestným činem, nebo učinit kroky k její úhradě, popřípadě jinak odčinit újmu způsobenou trestným činem. Zároveň musí podezřelý složit na účet u státního zástupce peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, tato částka nesmí být zjevně nepřiměřená k závažnosti trestného činu. Poslední podmínkou je, aby státní zástupce považoval takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu, k míře, jakou byl trestným činem ohrožen veřejný zájem, k osobě podezřelého a jeho osobním a majetkovým poměrům. Státní zástupce schválí narovnání usnesením, proti kterému může podat stížnost jak podezřelý, tak poškozený. Stížnosti je v tomto případě přiznán odkladný účinek. Schválením narovnání dochází k odložení věci. Právní mocí usnesení nastávají účinky rei iudicatae, nebude tedy možné později zahájit trestní stíhání o stejném skutku proti téže osobě. Pokud by však k zahájení trestního stíhání došlo, s odkazem na § 11a písm. a) tr. řádu by bylo nutné jej zastavit.

Další možností vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení je možnost věc podmíněně odložit dle § 179g tr. řádu. Jedná se o další formu odklonů, která je však použitelná pouze ve zkráceném přípravném řízení, neboť upravuje podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, a rozhodnout o ní může pouze státní zástupce, jelikož pouze on je oprávněn podat návrh na potrestání soudu. Tato forma odklonu byla zavedena novelou

č. 283/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1. července 2004. V důvodové zprávě se mluví o jakémsi varování pro podezřelého, že pokud nesplní uložené podmínky, popřípadě se dopustí další trestné činnosti, bude jeho věc předána soudu k trestnímu stíhání. Podmínkami pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání jsou přiznání podezřelého k činu, zároveň náhrada škody, která byla činem podezřelého způsobena, podezřelý také musí vyslovit souhlas s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání. Poslední podmínkou je, že vzhledem k osobě podezřelého, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující. Hlavním smyslem tedy je dosažení urovnání konfliktu mezi pachatelem a poškozeným. V samotném rozhodnutí o odložení podání návrhu na potrestání je nutné uvést zkušební dobu. Minimální délka zkušební doby je šest měsíců, maximální pak jeden rok, začíná běžet od právní moci rozhodnutí. Státní zástupce může rovněž podezřelému v rozhodnutí uložit, aby v průběhu zkušební doby dodržoval přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život. Zmiňovanými omezeními mohou být například zdržení se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek, zdržení se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami, zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek. Přiměřenými povinnostmi, které může státní zástupce uložit, je uhrazení dlužného výživného nebo jinou dlužnou částku, podrobit se vhodným programům psychologického poradenství, podrobit se léčeni závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákoníku, veřejně se osobně omluvit poškozenému nebo poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění. Výčet uvedený v § 48 odst. 4 tr. zákoníku není taxativní, státní zástupce může uložit i jiná přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti, ta však vždy musí být adekvátní k trestnému činu, u kterého dochází k podmíněnému odložení návrhu na potrestání. Nikdy nebude možné uložit zákaz činnosti nebo zákaz pobytu na konkrétním místě, taková omezení by totiž byla shodná s tresty, a došlo by tak k potrestání za trestný čin. Přiměřené omezení nebo přiměřené povinnosti mohou být uloženy pro celou zkušební dobu nebo jen po její určité části. Proti rozhodnutí státního zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, které má formu usnesení, může podezřelý, ale i poškozený podat stížnost, které zákon přiznává odkladný účinek. Poškozený dokonce může podat stížnost, i když mu byla škoda plně nahrazena. Stejně tak podezřelý má právo podat stížnost proti rozhodnutí, ačkoliv s podmíněným odložením návrhu na potrestání souhlasil, jakožto s jednou ze základních podmínek pro konání této formy odklonu ve zkráceném přípravném řízení. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je rozhodnutím mezitímním, trestní stíhání totiž může

a nemusí být zahájeno, bude záležet hlavně na chování podezřelého během zkušební doby. Pokud jde o otázku presumpce neviny, tato zásada není jinak porušena, neboť podezřelý musí vyslovit souhlas s podmíněným odložením návrhu na potrestání. Pokud by později bylo zahájeno trestní stíhání, nemá jeho doznání jako jedna z podmínek podmíněného odložení návrhu na potrestání dle § 179g odst. 1 písm. a) tr. řádu žádný význam. V ustanovení § 179h tr. řádu je upraveno osvědčení. Pokud podezřelý během zkušební doby vedl řádný život, vyhověl uloženým omezením nebo povinnostem, státní zástupce rozhodne, že se osvědčil. V opačném případě by státní zástupce nařídil policejnímu orgánu, který vedl zkrácené přípravné řízení, aby zahájil trestním stíhání dle § 160 tr. řádu. Toto rozhodnutí může státní zástupce učinit již během zkušební doby, většinou tak bude postupovat, jestliže podezřelý mu v průběhu zkušební doby zavdá příčinu, zejména spáchá trestný čin, popřípadě přestupek nebo jiný správní delikt. V § 179h odst. 2 tr. řádu je upravena tzv. fikce osvědčení. To znamená, že pokud do 6 měsíců od konce zkušební doby není vydáno rozhodnutí o osvědčení se podezřelého, aniž by to podezřelý nějakým způsobem zaviniil, má se za to, že se osvědčil. Rozhodnutí státní zástupce o tom, že se podezřelý osvědčil nebo uplynutím doby 6 měsíců dle § 179h odst. 2 tr. řádu, zakládá překážku rei iudicatae dle § 11a písm. b) tr. řádu, nebude tedy možné později zahájit proti téže osobě a pro tentýž skutek trestní stíhání. Pokud by přesto trestní stíhání bylo zahájeno, orgány činné v trestním řízení by byly povinny jej zastavit.

Ustanovení § 179c odst. 2 písm. h) tr. řádu poskytuje státnímu zástupci možnost věc odložit, jestliže je trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem, které jsou uvedeny v § 172 odst. 2 tr. řádu. Jde o další konečné rozhodnutí ve věci. Ustanovení § 172 odst. 2 tr. řádu umožňuje státnímu zástupci zastavit trestní stíhání. Zastavení trestního stíhání z důvodu neúčelnosti je fakultativní, vyplývá to ze zákonného znění, že „*státní zástupce může zastavit trestní stíhání.*“ Záleží tak zcela na úvaze státního zástupce. Jde o tzv. procesní korektiv, jehož podmínky uvedené v § 172 odst. 2 tr. řádu jsou stanoveny taxativně. Tím se odlišuje od hmotněprávního korektivu, kterým je zásada subsidiarity trestní represe vyjádřena v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jejíž kritéria uvedená v § 39 odst. 2 tr. zákoníku jako vyjádření povahy a závažnosti trestného činu, jsou stanovena demonstrativně. První podmínka nastává, „*je-li trest, k němuž může stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne.*“ Další podmínkou je pak to, „*jestliže bylo o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující.*“ Poslední případ, pro který může státní zástupce zastavit trestní stíhání, nastává, „*jestliže vzhledem*

k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního stíhání bylo dosaženo.“ Státní zástupce o odložení rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. I v tomto případě přiznává zákon stížnosti odkladný účinek.

Státní zástupce může také postupovat dle § 179c odst. 2 písm. i) tr. řádu, kdy opatřením vrátí věc policejnímu orgánu, jestliže je potřeba v rámci konání zkráceného přípravného řízení provést další úkon. Zpravidla k tomu bude docházet v případech, kdy policejní orgán nepostupoval podle zákonem daných pokynů v ustanovení § 179b odst. 1, 2 a 3 tr. řádu. Státní zástupce konkrétně vymezí, jaký úkon má policejní orgán provést, a určí mu k provedení úkonu přiměřenou lhůtu. U stanovení lhůty je nutné brát na vědomí, že je zde zákonná lhůta pro konání zkráceného přípravného řízení, která činí 14 dní, resp. 24 dní, je-li státním zástupcem prodloužena dle § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu, během které musí policejní orgán úkon provést a vrátit věc zpět státnímu zástupci, aby byl schopen ve věci například podat návrh na potrestání k soudu.

Pokud státní zástupce konal sám zkrácené přípravné řízení, žádnou zprávu o proběhnutém zkráceném řízení nevypracovává ani ji nepředkládá, neboť státní zástupce vyššího státního zastupitelství zde dozor nevykonává. Státní zástupce tak může rovnou podat návrh na potrestání k soudu, popřípadě věc vyřídit způsoby dle § 179c odst. 2 písm. a) – h) tr. řádu. Ustanovení § 179c odst. 2 písm. i) se zde nepoužije, tedy nevrátí opatřením věc zpět policejnímu orgánu, jelikož celé zkrácené přípravné řízení prováděl sám státní zástupce.

Jestliže státní zástupce neučiní žádné rozhodnutí nebo opatření podle odstavce 2 § 179c tr. řádu, předá věc opatřením policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání. Neboť skutek, o kterém se vedlo zkrácené přípravné řízení, nebyl policejním orgánem správně posouzen ustanovením trestního zákoníku. Správná kvalifikace skutku tak neumožní splnění podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, proto je nutné předat věc policejnímu orgánu k vyšetřování. Půjde o trestné činy, jejichž horní hranice trestu odnětí svobody je vyšší než 3 roky, popřípadě o trestné činy, k jejichž projednání je věcně příslušný v prvním stupni krajský soud. Pokud by šlo o případ, kdy státní zástupce sám konal zkrácené přípravné řízení, nepředává věc jinému státnímu zástupci, ale sám zahájí trestní stíhání a postupuje podle hlavy desáté trestního řádu. Je to z toho důvodu, že u státních zástupců není nijak rozlišena příslušnost ke konání vyšetřování nebo zkráceného přípravného řízení.

O odložení věci policejním orgánem nebo rozhodnutím státního zástupce podle § 179c odst. 2 tr. řádu jsou orgány, které takové rozhodnutí učinily, povinny informovat poškozeného, jestliže je znám, a také oznamovatele, pokud o to požádal dle § 158 odst. 2 tr. řádu. O oprávnění být informován o učiněných opatřeních musí být oznamovatel řádně poučen. Pokud státní zástupce usnesením věc odložil, jelikož rozhodl o schválení narovnání dle § 179c odst. 2 písm. f) tr. řádu, nebo věc podmíněně odložil podle § 179g tr. řádu, pro tato usnesení platí, že se poškozenému doručují.

7 Vztah zkráceného přípravného řízení k základním zásadám trestního řízení

Základní zásady trestního řízení tvoří hlavní pilíře, na kterých stojí celé trestní řízení. Jsou významné z hlediska výkladu trestního řádu a napomáhají správné aplikaci právních norem. Ne každá zásada se ovšem uplatní v každé fázi trestního řízení. Pro zkrácené přípravné řízení je typická zásada rychlosti, avšak i ostatní zásady uvedené v trestním řádu, Listině základních práv a svobod nebo vyplývající z mezinárodních úmluv, kterými je Česká republika vázána, se v zkráceném přípravném řízení uplatní.

V následujících podkapitolách se budu zabývat pouze třemi zásadami ve spojitosti se zkráceným přípravným řízením.

7.1 Zásada obžalovací

Zásada obžalovací vymezuje rozdělení procesních funkcí mezi obžalobu, obhajobu a soud. V trestním řádu je vymezena v § 2 odst. 8, kde se uvádí, že *trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání, které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.* Obžalobu tak zastupuje státní zástupce, pouze on může v rámci zkráceného přípravného řízení podat soudu návrh na potrestání. Obhajobou se myslí v tomto případě podezřelý a jeho obhájce. Obě tyto procesní strany mají ve zjednodušeném řízení před soudem rovnoprávné postavení. Pouze návrhem na potrestání je možné zahájit zjednodušené řízení před soudem. Návrh na potrestání má pak ještě tu funkci, že vymezuje předmět řízení před soudem, proto soud musí rozhodnout pouze o skutku uvedeném v návrhu, avšak právním posouzením skutku není vázán.

7.2 Zásada zajištění práva na obhajobu

Zásada zajištění práva na obhajobu uvedená v § 2 odst. 13 tr. řádu říká, že *„ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.“* Je rovněž zásadou ústavní uvedenou v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. V ustanovení § 179b odst. 2 tr. řádu je uvedeno, že *„podezřelý má stejná práva jako obviněný (§ 33 odst. 1, 2), zadržený podezřelý má právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby*

již v průběhu zadržení. Pokud si podezřelý, který nebude propuštěn ze zadržení, ale bude předán s návrhem na potrestání soudu k provedení zjednodušeného řízení, ve stanovené lhůtě obhájce nezvolí, je třeba mu obhájce na dobu, po kterou trvají důvody zadržení, ustanovit (§ 38). “ Jedná se o jeden z případů nutné obhajoby, kdy zadržený podezřelý není propuštěn na svobodu. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství o otázce zajištění obhájce ve zkráceném přípravném řízení hovoří takto: „Koná-li se zkrácené přípravné řízení proti mladistvému nebo osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo je její způsobilost k právním úkonům omezena, je třeba, aby mladistvý nebo tato osoba měla obhájce již v tomto stadiu řízení, bez zřetele na to, zda byla zadržena či nikoli. Ustanovení § 179b odst. 2 věta třetí trestního řádu se tu při nedostatku výslovné úpravy v trestním řádu použije per analogiam. Nezvolí-li si proto mladistvý nebo tato osoba obhájce anebo jí ho nezvolí jiná oprávněná osoba (§ 37 odst. 1 trestního řádu), je třeba, aby jí obhájce byl ustanoven, a to zásadně nejpozději do okamžiku výslechu mladistvého nebo takové osoby jako podezřelého (§ 179b odst. 3 věta první trestního řádu). Obdobně se postupuje i v případě, koná-li se zkrácené přípravné řízení proti podezřelému, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. “

Po přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže je otázka nutné obhajoby mladistvého upravena zcela výslovně v ustanovení § 42 odst. 2 ZSM¹⁹. Jestliže se koná zkrácené přípravné řízení, kde je podezřelým osoba mladistvá, nutná obhajoba nastává již v okamžiku, kdy proti ní byly provedeny úkony dle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných nebo neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit.

Na využití analogie § 36 tr. řádu o nutné obhajobě ve zkráceném přípravném řízení se názory jednotlivých autorů liší. Na jedné straně převládá názor, že nutná obhajoba se vztahuje pouze na osobu obviněnou a tou se podezřelý stává až po podání návrhu na potrestání. Druhá strana zastává názor, že využití nutné obhajoby dle § 36 tr. řádu je možné, neboť právo na obhajobu a tedy i nutnou obhajobu je jednou ze základních zásad trestního řízení.²⁰

7.3 Zásada rychlosti řízení

Zásada rychlosti řízení je jednou ze zásad trestního řízení, ve zkráceném přípravném řízení obzvláště důležitá. Je vyjádřena v § 4 tr. řádu společně se zásadou oficiality a stanoví,

¹⁹ zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

²⁰ SVATOŠ, Roman. Zajišťuje institut zkráceného přípravného řízení základní zásady trestního řízení? *Trestní právo*, 2007, č. 6, s. 5.

že „orgány činné v trestním řízení musí trestní věci projednávat co nejrychleji.“ Zároveň se jedná o zásadu ústavněprávní úrovně vyjádřenou v čl. 38 Listiny základních práv a svobod, kdy „každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů.“ Česká republika je rovněž vázána Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, kde v čl. 6 se hovoří o tom, že „každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem [...]“²¹ Kritéria pro zásadu rychlosti řízení jsou neurčitá, vždy bude záležet na konkrétním případě, jeho skutkové složitosti, popřípadě na spolupráci obviněného. Zásada rychlosti řízení má také svůj význam v tom, že zbytečně zdlouhavým projednání případu dochází ke snížení výchovného působení, důkazy ztrácejí dlouhým vyšetřováním svoji důkazní hodnotu a v neposlední řadě veřejnost pomalu ztrácí zájem na projednání věci a potrestání pachatele. Samozřejmě rychlost řízení není hlavní zásadou ovládající celé trestní řízení, ale funguje společně ve spojitosti s jinými zásadami. Rychlost řízení nesmí být na úkor zásadě materiální pravdy, kdy orgány činné v trestním řízení musí postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí ve věci. Trestní řád obecně nestanovuje absolutní hranici délky pro trvání trestního řízení, výjimkou je právě zkrácené přípravné řízení, u něhož je podmínkou pro jeho konání okolnost, že bude ukončeno v určité, krátké lhůtě vymezené v trestním řádu (§ 179a odst. 1 písm. b tr. řádu).²² Tato forma přípravného řízení je specifická pro svoji neformálnost a rychlost, avšak jak už bylo řečeno výše, nikoliv na úkor jiným zásadám. Trestní řád proto poskytuje možnost, jednak prodloužení lhůty státním zástupcem o deset dní dle § 179f odst. 2 písm. a) a v případě, že nebude možné zkrácené přípravné řízení možné skončit ani po prodloužení lhůty, státní zástupce nařídí, aby ve věci bylo zahájeno trestní stíhání dle § 160 tr. řádu.

²¹ zákon č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

²² JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, č. 1, s. 20.

8 Komparace se slovenskou právní úpravou

V následující kapitole se budu zabývat srovnáním zkráceného přípravného řízení s podobným institutem ve slovenském právním řádu.

Ve Slovenské republice byl institut „skráceného vyšetrovanie“ zaveden zákonem č. 422/2002 Z.z., který s účinností od 1. 10. 2002 novelizoval trestný poriadok.²³ Zkrácené vyšetřování je jednodušší formou dokazování v přípravném řízení trestním.²⁴ Rozsah zkráceného vyšetřování je upraven v § 168 tr.por. Koná se o trestných činech, u kterých zákon stanoví trest odnětí svobody, jejichž horní hranice nepřevyšuje tři roky. Délka konání zkráceného vyšetřování byla nejprve stanovena na jeden měsíc od vznesení obvinění, tuto lhůtu mohl prokurátor písemně prodloužit nejvýše o dalších 30 dní, později bylo novelizací stanoveno, že zkrácené vyšetřování je nutné ukončit do dvou měsíců od vznesení obvinění. Pokud není možné zkrácené vyšetřování v této lhůtě skončit, může prokurátor nařídít, aby se ve věci konalo vyšetřování, jestliže to dovolují okolnosti.

Jelikož došlo v roce 2005 k přijetí nového trestního řádu, budu se v následujících řádcích zabývat pouze touto novou právní úpravou.

Nový trestný poriadok²⁵ se stal účinným od 1.1.2006 a institut zkráceného vyšetřování byl z předchozí úpravy převzat s nepatrnými změnami. Současná právní úprava zkráceného vyšetřování je v § 202 tr. por. „*Zkrácené vyšetřování se koná o přečinech, jestliže nejde o vyšetřování podle § 200 odst. 2.*“ Přečinem je dle § 10 tr. zákona²⁶ trestný čin spáchaný z nedbalosti nebo úmyslný trestný čin, za který tento zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující pět let. První výrazný rozdíl oproti českému zkrácenému přípravnému řízení je v trestní sazbě trestu odnětí svobody. Tím je dána ve slovenské právní úpravě vyšší možnost konání zkráceného vyšetřování.

Negativní podmínka konání je vyjádřena v ustanovení § 202 odst. 2 tr. por. Jde o případy, kdy obviněný je ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody, na pozorování ve zdravotním ústavě nebo tak nařídí státní zástupce. V těchto případech tedy nelze konat zkrácené vyšetřování, i když je splněna podmínka trestní sazby trestu odnětí svobody.

Trestní sazba trestu odnětí svobody také stanoví, kdo bude konat vyšetřování. Pokud se jedná o přečin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje tři roky, pak koná zkrácené vyšetřování vyšetřovatel Policejního sboru nebo vyšetřovatel celní

²³ zákon č. 141/1961 Zb., o trestnom konaní súdnom, v znení neskorších predpisov (trestný poriadok)

²⁴ SVATOŠ, Roman. Přípravné řízení trestní ve Slovenské republice. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 12, s. 356.

²⁵ zákon č. 301/2006 Z.z., trestný poriadok

²⁶ zákon č. 650/2005 Z.z., trestný zákon

správy, jestliže se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s porušením celních předpisů nebo daňových předpisů v působnosti celní správy, v ostatních případech koná zkrácené vyšetřování *policajt* (§ 10 odst. 8 písm. c) – h) tr. por.).²⁷ *Policajt* se ve zkráceném vyšetřování řídí ustanovením trestního pořádku o vyšetřování, avšak s malými odchylkami. Svědka může ve zkráceném vyšetřování vyslechnout pouze, jde-li o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, nebo se jedná o svědka, který byl osobně přítomný při páchání trestného činu. V ostatních případech si *policajt* vyžádá pouze vysvětlení, o kterém sepíše záznam. Také vyhledá a zabezpečí důkazy tak, aby mohly být provedeny v dalším řízení. Lhůta pro konání zkráceného vyšetřování je dva měsíce, jedná se o lhůtu pořádkovou a začíná běžet od okamžiku sdělení obvinění. Pokud *policajt* neukončí zkrácené vyšetřování ve stanovené lhůtě, písemně oznámí prokurátorovi, z jakých důvodů nebylo možné ukončit zkrácené vyšetřování a jaké úkony je ještě nutné provést. Prokurátor může schválit postup *policajta*, popřípadě změnit rozsah úkonů závazným pokynem, nebo nařídí vyšetřování. Lhůta je dalším výrazným rozdílem mezi oběma úpravami zkráceného přípravného řízení. Zatímco v českém trestním právu procesním činí lhůta u zkráceného přípravného řízení 14 dní, resp. 24 dnů a její nedodržení má za následek nařízení vyšetřování, tak ve slovenské právní úpravě zkráceného vyšetřování je lhůta podstatně delší a navíc má charakter lhůty pořádkové, jejíž nedodržení nemusí mít za následek nařízení vyšetřování. Domnívám se, že délka dvou týdnů, potažmo 24 dnů je dostačující, zvláště od doby, kdy byl změněn počátek běhu lhůty na okamžik sdělení obvinění konkrétní osobě. Dvouměsíční lhůtou by zkrácené přípravné řízení ztratilo charakter neformální a rychlé formy přípravného řízení.

V ustanovení § 204 tr. por. je upraveno tzv. zrychlené zkrácené vyšetřování.²⁸ Jde o případy, kdy osoba byla přistižena při činu nebo na útěku, pokud jde zároveň o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky, pak je možné tuto zadrženou osobu předat soudu spolu s obžalobou, aby se konalo tzv. zjednodušené trestní řízení. Prokurátor může také podat spolu s obžalobou návrh na vzetí zadržené osoby do vazby, pokud je zde splněn některý z důvodů vazby (§ 71 tr. por.). Je ovšem nutné, aby zadržená osoba byla předána soudu do 48 hodin od jejího zadržení.

Pokud *policajt* považuje zkrácené vyšetřování za ukončené, poskytne spis k prostudování obviněnému, jeho obhájci, poškozenému a dalším osobám, které mohou

²⁷ *Policajtem* se pro účely tohoto zákona rozumí např. pověřený příslušník Policejního sboru, pověřený příslušník vojenské policie v řízení o trestných činech příslušníků ozbrojených sil, pověřené celní orgány, jestliže jde o trestné činy spáchané v souvislosti s porušením celních předpisů nebo daňových předpisů v působnosti celní správy atd.

²⁸ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné*. 2. vydání. Edícia učebnice, 2010, s. 568.

navrhnout doplnění zkráceného vyšetřování, k tomu je jim poskytnuta přiměřena lhůta. Pokud obviněný využije svého práva a podá návrh na doplnění zkráceného vyšetřování, *policajt* rozhodne o jeho přijetí nebo návrh odmítne. Jestliže podaný návrh přijme, doplní dokazování a znovu poskytne daným osobám možnost prostudovat spis. S tímto postupem se u české právní úpravy zkráceného přípravného řízení nesetkáme.

Zkrácené vyšetřování končí několika způsoby. Prokurátor může rozhodnout o postoupení věci jinému orgánu, může zastavit trestní stíhání, podmíněně odložit trestní stíhání, může dojít ke smíru nebo k podání obžaloby. Zvláštní formou odklonu je dohoda o vině a trestu, jde o uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným před prokurátorem, návrh dohody ovšem schvaluje soud.

Základním rozdílem slovenské právní úpravy je pojetí zkráceného vyšetřování, je totiž součástí přípravného řízení, jehož podmínkou je zahájení trestního stíhání. Poté, pokud jsou splněny podmínky, se koná zkrácené vyšetřování, v opačném případě se koná vyšetřování. Po skončení zkráceného vyšetřování následuje rozhodnutí ve věci. Naopak zkrácené přípravné řízení dle české právní úpravy je jednofázové, nekoná se vyšetřování, není zahájeno trestní stíhání. Teprve při nesplnění podmínek nebo nedodržení lhůty je ve věci nařízeno trestní stíhání a dochází vyšetřování.

9 Zkráceného přípravného řízení v praxi

Na základě poskytnutých statistických údajů Okresním státním zastupitelstvím ve Vsetíně bych v této kapitole ráda uvedla srovnání využívání této formy přípravného řízení v České republice. Nejprve porovnáám celorepublikové údaje o konání zkráceného přípravného řízení, včetně jejich způsobů skončení za období 2008 až 2010. Poté se budu zabývat statistickými údaji Okresního státního zastupitelství ve Vsetíně od roku 2004 až do roku 2010. Nakonec bych na základě „přehledu o počtu stíhaných osob a počtu trestných činů“ za rok 2010 vybrala nejčastější trestné činy, o kterých bylo vedeno zkrácené přípravné řízení.

V roce 2008 se objevilo 39 070 případů, o kterých se konalo zkrácené přípravné řízení, spolu s nevyřízenými případy z minulého období a obživlými případy to bylo celkem 39 841 případů, o kterých se konala tato forma přípravného řízení. V roce 2009 došlo k velkému nárůstu, počet případů, o kterých se konalo zkrácené přípravné řízení, vzrostl na 61 880. V roce 2010 to bylo 57 082 případů. Celková úspěšnost vyřízení je velmi vysoká. Pokud se na to podívám z opačného konce, počet případů, které nebyly vyřízeny, dosahují v uvedených letech pouze řádu stovek. Konkrétně v roce 2008 bylo z celkových 39 841 případů nevyřízeno pouze 722 případů. V roce 2009 nebylo vyřízeno 847 případů z celkových 61 880, což činí zhruba 1,37 %. V roce 2010 nebylo vyřízeno 905 případů z celkových 57 082 případů. Většina případů, o kterých bylo konáno přípravné řízení, skončila podáním návrhu na potrestání. V roce 2008 bylo podáno celkem 34 048 návrhů na potrestání, tedy přibližně 85,5 % a pouze ve 12 případech byl návrh na potrestání pravomocně odmítnut soudem. 1241 případů bylo podmíněně odloženo, 1118 případů bylo odevzdáno a pouze v jednom případě došlo ve zkráceném přípravném řízení k narovnání. V roce 2009 bylo podáno 51 804 návrhů na potrestání, tedy 83,7 %, z toho 30 návrhů bylo soudem pravomocně odmítnuto, odevzdána byla zhruba 4 % případů. Rok 2010 se v mnohém od předchozích let nelišil. Bylo podáno 47 224 návrhů na potrestání (82,7 %), 39 návrhů na potrestání bylo pravomocně odmítnuto soudem, odevzdána byla necelá 4 % případů, ve 30 případech došlo k uzavření narovnání ve zkráceném přípravném řízení.

Následující čísla se budou týkat konkrétního státního zastupitelství. Jde o statistické údaje Okresního státního zastupitelství ve Vsetíně za období od roku 2004 do roku 2010. Pro přehlednost by měla posloužit následující tabulka.

Rok	Stíháno / sděleno podezření	Sděleno podezření	Podán NP*		Odevzdáno		Odloženo	
	Osob	Osob	Osob	%	Osob	%	Osob	%
2004	1076	210	203	96,7	7	3,3	0	0
2005	1054	219	209	92,7	0	0	16	7,3
2006	1133	288	269	93,4	0	0	19	6,6
2007	1235	485	464	95,7	0	0	21	4,3
2008	1214	537	521	97	0	0	16	4,3
2009	1180	690	659	95,5	0	0	31	3
2010	1164	652	625	95,9	0	0	27	4,1

*NP – návrh na potrestání

Z uvedených údajů je patrná rostoucí tendence konání zkráceného přípravného řízení. K nejznatelnějšímu nárůstu došlo v roce 2007, počet konání této formy přípravného řízení vzrostl o téměř 70 %. Příčinou tohoto nárůstu byl mimo jiné i nový trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, u něhož byl trest odnětí svobody až na jeden rok.²⁹ Mírný pokles naopak nastal v roce 2010, kdy začal platit nový trestní zákoník, který v mnoha případech zvednul minimální hranice trestní sazby trestu odnětí svobody. Proto v některých případech nedošlo k naplnění zákonné podmínky, a tudíž nemohlo být konáno zkrácené přípravné řízení.

Na základě „přehledu o počtu trestných osob a počtu trestných činů“ za rok 2010, který mi byl poskytnut Okresním státním zastupitelstvím ve Vsetíně, se budu zabývat nejčastějšími trestnými činy, o kterých bylo konáno zkrácené přípravné řízení Okresním státním zastupitelstvím ve Vsetíně v minulém roce. Nejčastějším případem, o kterém bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, byl trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, šlo celkem o 184 případů. Na pomyslném druhém místě je trestný čin krádeže, celkem se jednalo o 131 případů. V pořadí dalším nejčastějším trestným činem je zanedbání povinné výživy, jednalo se o 60 případů, ačkoliv oproti minulé právní úpravě došlo ke zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody, tudíž ne vždy může být o tomto trestném činu konáno zkrácené přípravné řízení. 25 případů se týkalo porušování domovní svobody, dále trestný čin poškození cizí věci (23 případů) nebo ublížení na zdraví (17 případů). Naopak nejméně časté trestné činy, o kterých se konalo zkrácené přípravné řízení (1 případ) byly trestné činy omezování osobní svobody, neoprávněné podnikání, poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení nebo například nedovolené ozbrojování.

²⁹ ustanovení § 180d zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

10 Závěr

V diplomové práci jsem se snažila splnit cíle, které jsem si stanovila v úvodu. Charakterizovala jsem zkrácené přípravné řízení, vytyčila jsem jeho hlavní účel, podmínky pro konání, včetně negativních. Dále jsem se zabývala orgány činnými v trestním řízení, které v institutu zkráceného přípravného řízení figurují. U osoby podezřelé jsem se zaměřila na její práva, možnost a podmínky zadržení, uplatnění obhájce. Zabývala jsem se i možnostmi, jimiž končí zkrácené přípravné řízení; vymezila jsem je odlišně pro policejní orgán a pro osobu státního zástupce. Stručně jsem se zabývala nejdůležitějšími zásady trestního práva procesního s cílem dokázat, že i přes neformálnost a rychlost tohoto institutu jsou zásady respektovány. Komparace se slovenskou právní úpravou pro mě byla překvapivá, co se týče lhůty pro konání zkráceného vyšetřování. Závěrečnou kapitolu tvoří statistické údaje, které mi tak umožnily nahlédnout do praxe a zjistit celkovou míru využívání této formy přípravného řízení, stejně tak jako trestné činy, na které se nejvíce uplatňuje.

V samém závěru práce se chci ještě zabývat úvahami *de lege ferenda*. Domnívám se, že v návaznosti na nový trestní zákoník, o němž se tvrdí, že obecně zvýšil horní hranice trestů odnětí svobody, by bylo správné změnit podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení. Konkrétně tedy, že by se tato forma přípravného řízení mohla konat v případě trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Tím by se rozšířila možnost konání zkráceného přípravného řízení o některých trestných činech. Jako příklad z praxe státní zástupci uvádějí trestný čin zanedbávání povinné výživy, o kterém se konalo v minulosti zkrácené přípravné řízení téměř vždy. Nový trestní zákoník stanovil v § 196 odst. 3 písm. b) nově recidivu, avšak zvýšila se trestní sazba trestu odnětí svobody z původních tří na pět let. Dalším úskalím právní úpravy je podmíněné odložení podání návrhu na potrestání dle § 179g tr. řádu. Jednou z podmínek je, aby podezřelý nahradil škodu, jestliže byla činem způsobena. V tomto případě je nutné, aby podezřelý nahradil škodu celou. Bohužel lhůta pro konání zkráceného přípravného řízení je v těchto případech mnohdy krátká. Podezřelý buď není schopen nahradit celou škodu, popřípadě u trestného činu ublížení na zdraví je poškozena i zdravotní pojišťovna, která často není schopna výši škody vyčíslit v takto krátké lhůtě. Podmínky pro konání jednoho z tzv. odklonů jsou tak stanoveny poměrně přísně, na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 tr. řádu, který obviněnému poskytuje i další možnosti náhrady škody, konkrétně může uzavřít dohodu s poškozeným o náhradě škody nebo učinit jiná vhodná opatření. Často tak dochází ke splácení škody během zkušební doby.

11 Použitá literatura

Odborné články:

- BERKA, Martin. Počátek běhu lhůty ke skončení zkráceného přípravného řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 5, s. 142 – 145.
- COUFAL, Petr. K problematice zadržené osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve zkráceném přípravném řízení. *Trestní právo*, 2002, č. 6, s. 2 – 6.
- JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, č. 1, s. 18 – 29.
- JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 78 – 92.
- POLCAR, Miroslav, NESVADBA, Vladimír. Neodkladné a neopakovatelné úkony. *Trestní právo*, 2003, č. 1, s. 9 – 17.
- RŮŽIČKA, Miroslav. Zásadní posílení úlohy státních zástupců po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2001, č. 1, s. 11 – 14.
- SVATOŠ, Roman. Zkrácené přípravné řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 3, s. 18 – 22.
- SVATOŠ, Roman. Zajišťuje institut zkráceného přípravného řízení základní zásady trestního řízení? *Trestní právo*, 2007, č. 6, s. 3 – 7.
- SVATOŠ, Roman. Přípravné řízení trestní ve Slovenské republice. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 12, s. 355 – 361.
- ŠÁMAL, Pavel. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 1, s. 5 – 10.
- ŠPUNDOVÁ, Jitka. Diferenciace přípravného řízení pohledem právní úpravy podmínek konání zkráceného přípravného řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 1, s. 14 – 21.

- VONDRUŠKA, František. Jak počítat běh lhůty pro skončení zkráceného přípravného řízení? *Státní zastupitelství*, 2009, č. 12, s. 25 – 27.
- VONDRUŠKA, František. K počítání lhůt ve zkráceném přípravném řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 2, s. 50 – 53.
- VONDRUŠKA, František. K přípustnosti zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve světle novely trestního řádu účinné od 1. ledna 2002. *Právní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 215 – 219.

Monografie, komentáře, učebnice:

- ČENTÉŠ Jozef a kol. *Trestný poriadok s komentárom*. Žilina, 2006, s. 338-348.
- ČENTÉŠ Jozef a kol. *Trestný zákon s komentárom*. Žilina, 2006, s. 41-42.
- IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné*. 2. vydání. Edícia učebnice, 2010, s. 557-587.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. 752 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2009. 1201 s.
- MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 625-641.
- RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 450-463.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. komentář I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1501 s.

- VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 651 s.

Právní předpisy, výkladová stanoviska:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 účinném ke dni 1. 4. 2009
- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 200/1991 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 301/2005 Zz., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 650/2005 Zz., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 3/2002, k otázce, zda lze zkrácené přípravné řízení konat i ve věcech, v nichž dojde ke zjištění pachatele až po uplynutí delší doby
- výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 4/2002, k přípustnosti zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve zkráceném přípravném řízení
- výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2002, k otázce zajištění obhájce ve zkráceném přípravném řízení mladistvému, osobě, která byla zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo její způsobilost k právním úkonům byla omezena nebo osobě ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody

Abstrakt:

Ve své diplomové práci se zabývám jednou z forem přípravného řízení. Pro zkrácené přípravné řízení je typická neformálnost a rychlost. Konat se může pouze při splnění zákonných podmínek. Musí být dána příslušnost okresního soudu a zároveň se musí jednat o trestný čin, na nějž trestní zákoník nestanoví trestní sazbu trestu odnětí svobody vyšší než tři roky. Zkrácené přípravné řízení musí být skončeno ve lhůtě dvou týdnů, okamžik počátku běhu lhůty je sdělení podezření konkrétní osobě. Pouze státní zástupce je oprávněn podat návrh na potrestání soudu, poté následuje zjednodušené řízení před soudem.

In my thesis I deal with a form of pre-trial proceedings. For summary pre-trial proceeding is typical the informality and speed. Can take place only if the statutory conditions are met. Must be the jurisdiction of the district court and also must be an offense to which the Criminal Code does not provide penalties of imprisonment of more than three years. The summary pre-trial proceeding must be completed within two weeks. The beginning of the summary pre-trial proceeding is the moment of notification of the charge against a specific person. Only the prosecutor is entitled to propose a motion for punishment (a criminal charge) followed by a simplified procedure before the court.

Klíčová slova: *zkrácené přípravné řízení, pozitivní a negativní podmínky konání, zákonná lhůta, osoba podezřelá, neodkladné a neopakovatelné úkony, základní zásady trestního řízení, policejní orgán, státní zástupce, návrh na potrestání, zjednodušené řízení před soudem*

Keywords: *summary pre-trial proceeding, positive and negative conditions of persuance, the statutory deadline, the suspected person, urgent and unrepeated transactions, the basic principles of criminal procedure, the police authority, the prosecutor, a motion for punishment, the simplified procedure before the court*